

Apostolien teot 20

Apt.14:8-27

Viime kerralla tässä Alusta alkaen –ohjelmassa pääsimme Apostolien tekojen lukuun 14. Paavali ja hänen työtoverinsa olivat lähetysmatkalla Vähä-Aasiassa. Heidät meinattiin kivittää Ikonion – nimisessä kaupungissa, mutta he pääsivät pakenemaan naapurimaakuntaan ja sen kaupunkiin nimeltä Lystra.

Ihmeteko Lystrassa ja mitä sitten tapahtui

Lystrassa oli mies, joka syntymästään saakka oli ollut rampa, jaloistaan voimaton, eikä ollut koskaan kyennyt kävelemään. Mies istui kuuntelemassa Paavalin puhetta, kun Paavalin katse pysähtyi häneen. Paavali huomasi, että mies uskoi voivansa parantua. Hän sanoi kovalla äänellä: "Nouse seisomaan! Oikaise jalkasi." Mies hypähti pystyyn ja käveli (Apt. 20:8-9).

Tällä kertaa Luukas ei kerro, että Paavali olisi ensiksi mennyt synagoogaan. Myöhemminkään Lystran kaupungin tapahtumia kuvatessaan synagoogasta tai juutalaisista ei puhuta mitään. Paavali ja Barnabas olivat Lystrassa pelkästään ei-juutalaisten eli pakanoitten parissa.

Paavali puhui luultavasti kaupungin torilla tai portilla, joille paikoille ihmiset antiikin aikoina kokoontuivat. Kuuntelemassa oli myös syntymästään saakka rampa mies. Pyhä Hengen vaikutuksesta Paavali näki, että tuolla häntä kuuntelevalla miehellä oli uskoa siihen, että Paavalin saarnaamalla Jeesuksella olisi voima pelastaa ja parantaa hänet. Siksi Paavali huusi: "Nouse seisomaan." Jumalan voima vaikutti miehen uskoon ja hän parani.

Kun ihmiset näkivät, mitä Paavali oli tehnyt, he huusivat lykaonian kielellä: "Jumalat ovat ihmishahmossa tulleet alas meidän luoksemme!" He kutsuivat Barnabasta Zeukseksi, Paavalia taas Hermekseksi, koska hän oli heistä kahdesta se, joka puhui. Kaupungin ulkopuolella olevan Zeuksen temppelin pappi toi härkiä ja seppeleitä portille toimittaakseen uhrin yhdessä väkijoukon kanssa (Apt. 14:11-13).

Hellenistisessä kulttuurissa parantumisihme tulkittiin eri tavalla kuin juutalaisuudessa. Juutalaisuudessa sellainen herätti ajatuksen, että Kaikkivaltias Jumala oli toiminut palvelijoidensa välityksellä. Hellenistisen pakanauskon vaikutuspiirissä olevat lystralaiset sen sijaan ajattelivat, että pari kappaletta kreikkalaisen pantheonin jumalia oli tullut ihmishahmoisina maan päälle. Tällainen tulkinta johtui siitäkin, että juuri tuolla Lystran seudulla kerrottiin legendaa siitä, kuinka jumalat olivat aikoinaan vierailleet paikallisten Filemon - ja Baucis –nimisten tyyppien luona.

Barnabasta nimettiin ylijumala Zeukseksi, varmaankin koska hän oli noista kahdesta lähetysaarnajasta vanhempi ja suurikokoisempi, Paavalia taas Hermeksi, joka oli jumalten sanansaattaja, ja Paavalihan oli se, joka oli puhunut. Heille käytiin heti valmistelemaan uhria, sillä

kertomuksessa jumalten vierailusta Bauciksen ja Filemonin luona jumalat olivat halunneet koetella näiden miesten uskollisuutta, ja kun he olivat uhranneet, niin heille oli käynyt hyvin.

Paavali ja Barnabas järkyttyvät ja saarnaavat lisää

Mutta kun apostolit, Barnabas ja Paavali, kuulivat tästä, he repäisivät vaatteensa ja ryntäsivät väkijoukon keskelle huutaen: "Mitä te oikein teette? Ihmisiä me vain olemme, samanlaisia kuin te. Me julistamme teille hyvää sanomaa ja kehotamme teitä luopumaan näistä tyhjänpäiväisistä jumalista ja kääntymään elävän Jumalan puoleen, hänen, joka on luonut taivaan ja maan ja meren ja kaiken, mitä niissä on (Apt. 14:14-15).

Paavali ja Barnabas eivät ilmeisesti heti olleet olleet kärryillä siitä, mitä lystralaiset oikein suunnittelivat, sillä nämä olivat puhuneet omaa lykaionian kieltään. Tuohon aikaan oli aivan tavallista, että ihmiset olivat kaksikielisiä. Oli oman kansan kieli, mutta kaikki osasivat myös kreikkaa. Kreikaksi myös Paavali oli saarnannut ja ihmiset olivat häntä ymmärtäneet. Mutta ramman paraneminen oli järkyttänyt heitä niin, että he olivat käyneet keskenään suunnittelemaan uhraamista lykaionian kielellä.

Mutta viimein Paavalin ja Barnabaan päissä syttyi lamppu, ja he tajusivat, mitä kauheaa oli tapahtumassa. He repäisivät vaatteensa, mikä oli kauhistuksen ja tyrmistyksen merkki (sitä lystralaiset tuskin tajusivat, koska se oli juutalainen tapa). Lystralaiset olivat sekoittaneet Luojan ja luodun, ja Paavalista ja Barnabaasta oli tulossa karkean epäjumalanpalveluksen välikappaleita.

Tilanne antoi heille kuitenkin mahdollisuuden opettaa evankeliumia Jeesuksesta. Evankeliumi antaisi kuulijoille mahdollisuuden kääntyä elävän Jumalan puoleen ja luopua tyhjänpäiväisistä hellenistisistä epäjumalista.

Ja näinhän se on. Ainoa oikea Jumalan on se, joka on luonut kaiken, taivaan ja maan ja meren ja kaiken mitä niissä on. Hänen yhteyteensä Jeesus ihmiset vie.

Menneiden sukupolvien aikana hän on sallinut kaikkien kansojen kulkea omia teitään, mutta silti hän ei ole jättänyt antamatta todistusta itsestään. Hän on tehnyt teille hyvää, hän on antanut vettä taivaalta ja sadon ajallaan, hän on ravinnut teidät ja täyttänyt teidät ilolla." Näin puhuen he vaivoin saivat kansan estetyksi uhraamasta heille (Apt. 14:16-18).

Kaiken Luoja on sallinut kaikkien kansojen ”kulkea omia teitään”. Tämä tarkoittaa sitä, että Jumala oli ilmoittanut itsestään ja tahdostaan suorasanaallisesti ja selkeästi ainoastaan valitsemalleen omaisuuskansalle, juutalaisille. Muut kansat hän oli noihin päiviin asti jättänyt tietoisesti sivuun pelastushistoriastaan. Nyt oli koittanut kuitenkin Messiaan aika, ja Messiaan eli Kristuksen Jumala oli määrännyt valoksi ja pelastukseksi kaikille kansoille.

Siitä Paavali ei kuitenkaan tässä vaiheessa vielä puhunut lystralaisille. Hän kuitenkin muistutti heitä siitä, että eivät hekään olleet täysin tietämättömiä kaikkeuden Luojusta. Häneltähän he olivat saaneet maan sadon ja sille välttämättömän sateen ja vuodenajat. Häneltä he olivat saaneet kaikki elämänsä tarpeet ja elämän ilot. Siksi heidän ei pitänyt alentua uhraamaan kuvitelluille epäjumalille, joihin he Paavalia ja Barnabasta pitivät.

Ja se tepsä, juuri ja juuri. Lystralaiset eivät uhranneet Paavalille ja Barnabaalle, vaan jäivät kuuntelemaan.

Paavalia kivitetään

Näytti varmaan siltä, että taas evankeliumi oli kohdannut kuulijoiden sydämissä hedelmällisen maaperän. Ehkä niin olikin, mutta myös evankeliumin vastustajan eli perkeleen joukot olivat hereillä:

Antiokiasta ja Ikonionista tuli kuitenkin juutalaisia, jotka taivuttivat kansan puolelleen. Paavalia kivitettiin, ja hänet raahattiin kaupungin ulkopuolelle, koska hänen luultiin kuolleen. Mutta kun opetuslapset kerääntyivät hänen ympärilleen, hän nousi maasta ja palasi kaupunkiin. Seuraavana päivänä hän lähti Barnabaksen kanssa Derbeen (Apt. 14:19-20).

Oli siis kyse Paavalin ja Barnabaan vanhoista vastustajista, Pisidian Antiokian ja Ikonionin juutalaisista, jotka olivat jo noissa kaupungeissa vainonneet heitä. Nyt toiminta on vaan aiempaa suoraviivaisempaa. Paljon ei juonitella, vaan siirrytään heti tositoimiin eli kivittämiseen.

Kommentaarin mukaan ei tiedetä muita tapauksia, että joku olisi selvinnyt hengissä juutalaisesta kivityksestä. Tapahtui siis selkeä Jumalan ihme. Väkijoukko katsoi Paavalin jo heittäneen henkensä ja raahasi raadon kaupungin ulkopuolelle. Mutta kun paikalliset kristityt kokoontuivat hänen ympärilleen, hän virkosi ja oli niin hyvässä kunnossa, että pystyi seuraavana päivänä matkustamaan Derben kaupunkiin.

Tuo kivitystapaus on varmasti ollut eräs Paavalin lähetyssaarnaajan uran karneimpia kokemuksia. Hän muistelee mm. sitä 2. Kor. luvussa 11:

Olen juutalaisilta viisi kertaa saanut "yhtä vaille neljäkymmentä" ruoskaniskua, kolmesti olen saanut raippoja, kerran minua on kivitetty, kolme kertaa olen joutunut haaksirikoon, olen ajelehtinut meressä vuorokauden (2. Kor 11:24-25).

Jos Paavali kuuluisi johonkin nykyiseen ammattiliittoon, niin saattaisi olla, että sillä olisi hänen työnantajalleen, Syyrian Antiokian seurakunnalle, jotain huomautettavaa. Näyttää kuitenkin siltä, että Paavali ei kuulunut ammattiliittoon, vaan sen sijasta turvasi Jeesukseen.

Paavali ja Barnabas paluumatkalla Syyrian Antiokiaan

Paavali ja Barnabas julistivat Derbessä evankeliumia ja saivat monet kääntymään opetuslapsiksi. Sitten he palasivat Lystraan, Ikonioniin ja Antiokiaan, rohkaisivat opetuslapsia ja kehottivat heitä pysymään uskossa. He sanoivat: "Jumalan valtakuntaan meidän on mentävä monen ahdingon kautta." Kullekin seurakunnalle he valitsivat vanhimmat, ja rukoiltuaan ja paastottuaan he jättivät opetuslapset Herran turviin, hänen, johon nämä nyt uskoivat (Apt. 14:21-23).

Derbessä Paavali ja Barnabas eivät joutuneet vainon kohteeksi, ja he saivat sinnekin perustetuksi seurakunnan, kuten Apostolien tekojen myöhemmistä kohdista käy ilmi.

Sitten olikin aika lähteä kotimatalle kohti Syyrian Antiokiaa. Paluumatkan he tekivät samaa reittiä kuin olivat tulleetkin, eli Lystran, Ikonionin ja Pisidian Antiokian kautta.

Miksi ihmeessä? Heitähän oli noissa kaupungeissa vainottu, ja Lystrassa Paavali oli miltei menettänyt henkensä. – Syy paluuseen oli se, että Paavali halusi vahvistaa perustamiaan seurakuntia ja niiden vasta kääntyneitä kristittyjä. Se onkin tärkeää. Asia ei suinkaan ole niin, että kun on kerran tullut uskoon, niin kaikki on selvää. Kristittyä uhkaavat koko ajan – Lutherin sanoin ilmaistuna – maailma, perkele ja oma liha. Ne yrittävät saada meitä luopumaan uskosta. Lisäksi on monenlaisia harhaoppeja, jotka pyrkivät samaan. Varustaakseen kristittyjä taisteluun niitä vastaan Paavali kävi uudelleen perustamissaan seurakunnissa, opetti heitä ja kehotti heitä pysymään uskossa. Jotta sama opetus jatkuisi Paavalin lähdettyäkin, seurakuntiin valittiin ”vanhimmat”. Sillä tarkoitettiin seurakunnan johtajia ja vastuunkantajia. Esikuvan Paavali oli saattanut saada juutalaisuudesta, jossa synagoogilla oli vastaavanlaiset esimiehet. Näin oli myös Jerusalemin alkuseurakunnalla.

Kuljettuaan sitten Pisidian halki Paavali ja Barnabas tulivat Pamfyliaan. He julistivat sanaa Pergessä ja jatkoivat matkaansa Attaliaan (Apt. 14:25).

Suunnilleen sama reitti oli kavereilla kuin mitä he olivat aiemmin kulkeneet toiseen suuntaan. Nyt kuitenkin mainitaan, että he julistivat evankeliumia myös satamakaupunki Pergessä. Sieltä he eivät kuitenkaan lähteneet Kyprokselle, jota kautta tulomatka oli tehty, vaan purjehtivat suoraan kotiin.

Kotona taas!

Sieltä he purjehtivat Antiokiaan, missä heidät oli annettu Jumalan armon haltuun siihen työhön, jonka he nyt olivat saattaneet päätökseen. Perille saavuttuaan he kutsuivat seurakunnan koolle ja kertoivat, että Jumala oli heidän kauttaan tehnyt suuria tekoja ja että hän oli muillekin kuin juutalaisille avannut uskon oven. He viipyivät sitten jonkin aikaa opetuslasten keskuudessa (Apt. 14:27-28).

Ensimmäinen lähetysmatka oli nyt tehty. Se oli onnistunut hyvin. Jumala oli heidän kauttaan ”tehnyt suuria tekoja”.

Mutta oliko siellä nyt kovin suuria tapahtunut? He olivat puhuneet synagoogissa ja toreilla, ja jotkut paikallisista olivat kiinnostuneet heidän opetuksistaan. Mutta toisaalta heitä oli vastustettu katkerasti, ja Paavali oli vain vaivoin selvinnyt kivityksestä hengissä. Mitä suurta tuossa nyt oli?

Suurta oli se, että Jumala oli Paavalin ja Barnabaan opettaman evankeliumin kautta ”avannut uskon oven muillekin kuin juutalaisille”. Se on älyttömän suurta. Sillä usko Jeesukseen on se, minkä kautta ihminen tulee yhteyteen oikean ja todellisen Jumalan kanssa ja saa hengellisen elämän. Tästähan Jeesus sanoi näin:

"Jos joku janoaa, niin tulkoon minun tyköni ja juokoon. Joka uskoo minuun, hänen sisimmästään on, niinkuin Raamattu sanoo, juokseva elävän veden virrat." Mutta sen hän sanoi Hengestä, joka niiden piti saaman, jotka uskoivat häneen. (Joh. 7:37-39).

Paavali ja Barnabas viipyivät Antiokiassa seurakunnan ja sen kristittyjen luona. Lähetystyö ei ole vain jatkuvaa puurtamista, vaan siihen kuuluu lepojaksuja kotimaanlomilla.